

22.4.2020

לכבוד:

ח"כ הרב יעקב ליצמן, שר הבריאות

משה סימן בר טוב, מנכ"ל משרד הבריאות

ד"ר אביחי מנדלבלויט, היועץ המשפטי לממשלה

תיעדוף חולים קשים בתקופת מגפת הקורונה: טיעוני הביקורת

שלום רב,

אנו יודעים כי סערת נייר העמדה של הוועדה הציבורית לתיעדוף חולים קשים בתקופת מגפת הקורונה, הניבה עשרות אם לא מאות תגובות מגופים, ארגונים ואנשים שונים.

ברצוננו בכל זאת לחדד מבחינה השוואתית את הדו"ח לתקופות אפלות ובלתי מוסריות בהיסטוריה האנושית. למעשה הדו"ח חושף את התרשים האאוגני לפיו יש למדוד כל איש ואישה לפי המודל הבלעדי של האדם. המודל הרפואי של המוגבלות גורס כי האדם החורג מהמודל של הגוף "הבריא והסביר" הוא אדם פגום. ולפיכך יש להעמיד את המודל הבלעדי העליון כאבן בוחן שעל פיו יש למדוד ולהשוות את השאר ביחס למודל העליון. אין צורך לומר כי התפיסה האיבליסטית הזו מתכתבת עם רעיונות גזעניים וכי היא חייבת להיעקר מן העולם.

בבסיס הגישה המסורתית של המלצות הוועדה עומד אותו מודל רפואי התופס את המוגבלות כסטייה, כמחלה, וכפתולוגיה. התפיסה הטראגית השגויה הזו נובעת גם מתוך גישה המאשימה את האדם בשונותו החברתית במקום לאמץ את עקרונות אחריות המדינה לתקן את החברה כולה בשל מבניותה המפלה. כלומר, במקום שהוועדה תיישם את המהות הפרדיגמטית של חוק שוויון הזכויות לאנשים עם מוגבלויות, ואת ערכי האמנה הבינלאומית בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות, אשר אושררה בישראל 2012, הוועדה בהמלצותיה מתעלמת מלשון החוק והאמנה ומפרה אותו. יתרה מזו, הוועדה דה פקטו באמצעות המסמך מכשירה המתה על רקע תפיסות אאוגניות ואיבליסטיות.

בנוסף להתייחסות שלנו למסמך ההמלצות ברצוננו להגיב גם בעניין ההתבטאות של פרופ' קרני ביחס לדו"ח. הנ"ל טוענת כי השפה הרפואית שונה מהשפה העברית, ברם טענה זו מופרכת משני טעמים: א. יש פגם היסטורי וחטא עמוק כלפי הציבור בעליונותה של השפה "הרפואית" וכי זו מבוססת על השפה העברית המסורבלת שמטרתה היא לשמור על ניכור ועל יחסי כוחות פוליטיים-חברתיים. עליונותה של השפה "הרפואית" היא חטא היוהרה וחוסר היושרה מכיוון שדו"ח המנוסח כך מדיר זכותו של אדם לדעת על הטיפול הרפואי ועל כן אין להגביה את השפה הרפואית מן הכלל. ב. השפה הרפואית בכלל, המבוססת על עברית נגועה, חושפת את הדעות הקדומות כלפי רוב המיעוטים החברתיים, ביניהן נשים, ערבים, מזרחים, הקהילה הלהטב"ית, אתיופים, אנשים עם מוגבלויות ועוד.

דבריה של פרופ' קרני לפיהם נטען כי האנשים פרשו לא נכונה את הדו"ח קורסים למול התרשים האאוגני שנוסח על ידי הוועדה. התרשים מאזכר לצערנו תקופות אכזריות בהיסטוריה, כמו סינון הקהילה היהודית, הקהילה הלהטב"ית וקהילת אנשים עם מוגבלויות בתקופת עליית הנאציזם בגרמניה

בשנות ה-30 של המאה הקודמת. גם בקרב הנאצים הנכים לא תפקדו, הנכים היוו נטל וזיהמו את החברה הבריאה- הארית, ועל כן בצעו סינון כדי לקדם ולתעדף את "הכשירים".

היסטורית, האאוגניקה הישראלית באה לידי ביטוי בהרבה צורות, כמו סינון המזרחים. אם נביט אחורה בזעם בלתי מוכחש נגלה כי גם בהתחלה סיננו את העולים ממדינות המזרח ומדרו אותם על רקע אתני. ד"ר דפנה הירש במחקרה עסקה באאוגניקה של משרד הבריאות ולהלן הציטוט הממחיש כי לא הרבה השתנה מאז: היא צללה למאמרים של רופאים ואחיות שהטיפו לעקרונות היגייניים שאסור להפר, כמו ניקיון, סדר, ריסון עצמי ומתינות וכמובן בריאות הגוף שזוהתה עם נורמליות.

הירש כותבת שתפיסתם של היהודים כגזע, שהתבססה בגרמניה בעשורים האחרונים של המאה ה-19, "קסמה במיוחד לציונים, היות שהיא ייחסה ליהודים זהות קולקטיבית אחדותית, המעוגנת בביווגיה. הירש מזכירה שהציונים היו נטועים ברוח התקופה ובגרמניה, כמו בארצות אחרות, קמה באותן שנים "האאוגניקה" — "השבחת הגזע, כתנועת רפורמה חברתית. יהודי מזרח אירופה שנדחקו בסמטאות הצרות והמלוכלכות נתפסו כזירה המרכזית של החולי והניוון היהודי, בהשוואה ליהודי גרמניה המערביים שזיהו באחיהם מהמזרח את העבר שממנו נחלצו".

הדו"ח העכשווי של הוועדה המייעצת ממשיך את רוח התפיסה הבדלנית שצוינה לעיל. על כן אנו דורשות כי יתוקן המסמך. וזאת מתוך ערך הגורס כי תיקון החברה שיוצרת מבנה מפלה כולל את תיקון המערכת הרפואית. כך שמערכת הבריאות היא לא אקס טריטוריה ולא פלנטה אחרת בה "החוקים" מעל חוק היסוד המחייב את כבוד האדם באשר הוא אדם. לאור זאת אנו מבקשים לחזור בכך מנוסח הדו"ח ולתקנו בהתאם לרוח החוק והאמנה הבינלאומית בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות.

בברכה ובתקווה לשינוי צודק,

ננה בר, ראשת תחום מחקר
המרכז הישראלי ללימודי חירות (ע"ר)

בועז אחד העם, יו"ר
המרכז הישראלי ללימודי חירות (ע"ר)